

HAVAINNOINTIPAKETTI

LIISA LEMPEL, TEA KANGASVIERI, ANU PALOJÄRVI &
JOSEPHINE MOATE

Sisällys

Lukijalle	4
1. Havainnointipaketin tarkoitus ja valmistautuminen kenttähavainnoiteihin.....	5
2. Näin käytät havainnointipakettia	6
3. Ennen kenttähavainnoiteja	6
3.1 Aktiviteetteja ja innovaatioita?.....	6
3.2 Orientaatiokysymykset havainnointiin.....	7
Aktiviteetit ja havainnointitilanne.....	8
Lasten toiminnan havainnointi	10
4. Kenttähavainnointien aikana	12
5. Kenttähavainnointien jälkeen.....	13
5.1. Havainnoinnin reflektointi	14
Tavoitteiden suhde toimintaan.....	14
Pedagoginen toiminta.....	14
Pedagoginen tarkoitus	14
Innovaatiot, niiden variointi ja soveltaminen.....	15
5.2. Havainnointimuistiinpanot ja niiden yhdistäminen tai puhtaaksikirjoittaminen.	15
Pareittain ja/tai ryhmässä tehdyt havainnoinnit.....	15
Yksin tehdyt havainnoinnit.....	15
5.3. Havainnointitaulukko	15
5.6 Havainnointiaineiston säilyttäminen ja hävittäminen.....	16
Liite 1: Muistilista	17
Liite 2: Havainnointitaulukko	18

Lukijalle

Hyvä lukija,

IKI-hanke on kielikasvatuksen kehittämishanke (2018-2021), jonka tavoitteena ja tarkoituksena on ollut kartoittaa, kerätä, kehittää ja jakaa kielikasvatuksen innovaatioita varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ympäri Suomen. Hankkeen eri vaiheissa yhteistyötä on tehty eri toimijoiden kanssa (mm. opettajankouluttajat, opettajat, varhaiskasvatuksen ammattilaiset), ja myös opiskelijat ovat osallistuneet hankkeen työskentelyyn.

IKI-hankkeessa aineistoa on kerätty opettajia ja varhaiskasvatuksen ammattilaisia havainnoimalla, haastatteleamalla sekä videokuvaamalla oppitunteja ja arjen tuokioita saatujen tutkimuslupien mukaisesti. Lisäksi materiaaleista ja tiloista on voitu ottaa valokuvia.

Tämä käsillä oleva havainnointipaketti pohjautuu IKI-hankkeessa käytettyyn havainnointipakettiin, joka on suunniteltu opiskelijoiden tueksi kenttähavainnointiin. Paketin tarkoituksena on herkistää ja valmistaa opiskelijaa havainnointityöskentelyä varten, auttaa kenttähavainnointien toteuttamisessa sekä herätellä refleктоimaan ja pohtimaan havainnointien jälkeen. Painopiste on ennen kaikkea kielikasvattajan toiminnan havainnoimisessa, mutta myös muita aiheita (mm. vuorovaikutuksen havainnointi, kuvaaminen) sivutaan seuraavissa luvuissa. Koska havainnointipaketti on kehitetty alun perin KI-hankkeen työskentelyyn, kannustamme soveltamaan pakettia oman tarpeen, erilaisten kontekstien sekä tavoitteiden mukaan.

Inspiroivia hetkiä sekä havainnointipaketin että kenttähavainnointien parissa!

IKI-hankkeen tiimi

IKI-hankkeen lopputuotokseen eli käsikirjaan pääset tutustumaan [täällä](#).

1. Havainnointipaketin tarkoitus ja valmistautuminen kenttähavainnoiteihin

IKI-hanke (Innovatiivisen kielikasvatuksen kartta ja kompassi) kerää kenttähavainnointien avulla aineistoa opettajilta ja varhaiskasvattajilta. Havainnointiaineisto koostuu havainnointimuistiinpanoista, videomateriaalista, valokuvista ja mahdollisesti opiskelijan kirjoittamasta toimintakuvauksesta.

Kenttähavainnoiteja varten opiskelijan on mahdollista harjoitella havainnointien tekemistä ja niihin valmistautumista tämän havainnointipaketin avulla.

IKI-hankkeessa kenttähavainnointien tarkoituksena on kerätä opettajien ja varhaiskasvattajien hyviä käytänteitä. Tarkoituksena on havainnoida kielikasvattajan¹ toimintaa ja vuorovaikutusta mahdollisimman tarkasti. Kenttähavainnoinneissa pääpaino on kielikasvattajan toiminnan havainnoinnissa ja siinä erityisesti aktiviteettien toteuttamisessa sekä kielikasvattajan pedagogiikassa. Havainnointipaketin tarkoitus on herkistää opiskelijat kenttähavainnoiteja varten ja toimia käytännöllisenä työkaluna havainnoiteihin valmistautumisessa ja niiden tekemisessä. Havainnointimuistiinpanojen pohjalta kirjoitetaan mahdollisesti toimintakuvaus², jonka perusteella muut kielikasvattajat pystyvät toteuttamaan samankaltaista toimintaa.

Seuraavassa luvussa kerrotaan tarkemmin havainnointipaketin käytöstä.

¹ Kielikasvattajalla tarkoitamme tässä opettajia, ohjaajia, varhaiskasvatuksen ammattilaisia ja muita aikuisia, jotka toimivat ohjaavassa roolissa.

² Varmista joko hankkeen työntekijältä tai kurssisi opettajalta ohjeistus toiminnankuvauksen kirjoittamista varten.

2. Näin käytät havainnointipakettia

Havainnointipaketti auttaa orientoitumaan kenttähavainnoiteihin koulussa tai päiväkodissa. Voit myös harjoitella havainnointipaketin avulla havainnointia, vaikkei tarkoituksesi ole tehdä kenttähavainnoiteja. Käytämme tästä eteenpäin termiä kenttähavainnointi, kun tarkoitamme kentällä tehtäviä havainnoiteja. Huomaa, että havainnointipaketista voit lukea myös vain ne kohdat, jotka ovat oleellisia sinulle.

Havainnointipaketin sisältö:

- Ohjetiedosto havainnoiteihin valmistautumista ja havaintojen tekemistä varten
- Muistilista ennen havainnoimaan lähtöä ja ohjeita kenttähavainnointiin ([liite 1](#))

Lue tiedosto tarkasti ja katso myös ennen kenttähavainnoiteihin lähtemistä [lyhyt muistilista](#), joka vielä muistuttaa tärkeimmistä havainnoiteihin liittyvistä asioista. Tulosta muistilista mukaan havainnoiteihin.

3. Ennen kenttähavainnoiteja

Tässä luvussa käsitellään tarkemmin asioita, jotka on hyvä ottaa huomioon kenttähavainnoiteihin valmistautuessa. Luvussa käydään läpi käsitteitä, esitellään havainnointipakettiin liittyvät orientaatiokysymykset sekä niiden käyttö ja perehdytään tarkemmin tietosuojaan liittyviin kysymyksiin.

3.1 Aktiviteetteja ja innovaatioita?

Päiväkodin tai koulun toiminnassa, opetuksessa ja arjen tuokioissa voi olla monenlaisia aktiviteetteja ja innovatiivisia käytänteitä. IKI-hankkeessa *innovaatio*-käsitettä ei tarkoituksella ole lähdetty määrittelemään kovin yksityiskohtaisesti, vaan olemme kiinnostuneita siitä, miten varhaiskasvattajat ja kielikasvattajat itse määrittelevät innovaation osana omaa pedagogiikkaansa ja toimintansa periaatteita.

Aktiviteetit ja innovaatiot voivat myös vaihdella hieman kontekstista toiseen. Päiväkodissa aktiviteetit voivat olla esimerkiksi leikkejä, lauluja, erilaisia toimintatuokioita, pukemista, syömistä sekä muita arjen hetkiä ja sosiaalisia tilanteita. Koulussa aktiviteetit voivat puolestaan sisältää mm. luokkahuoneen rutiineja, erilaisia tehtäviä ja tehtäväkokonaisuuksia, ryhmä- tai parityöskentelyä, pelejä, leikkejä ja erilaisia sosiaalisia tilanteita ja tapahtumia.

Havainnointien aikana havainnoija saa itse määrittää, minkä kokonaisuuden katsoo aktiviteetiksi. Valmistautuessasi voit kuitenkin pohtia seuraavia kysymyksiä sekä yksin että ryhmäsi kanssa:

- Miten määrittelet *aktiviteetin*?
- Miten määrittelet *innovatiivisen käytänteen*?
- Mikä on sinulle *innovatiivista toimintaa*?

Havainnoija voi muistiinpanoja tehdessään ja myöhemmin kuvausta kirjoittaessaan lisäksi itse määritellä, mistä aktiviteetti alkaa, mitä sen toteutus pitää sisällään, mihin aktiviteetti päättyy ja millaisin siirtymin opetuksessa tai arjen tuokiassa edetään. Havainnointipaketin videot ja ennen varsinaisia havainnoiteja tehtävät muistiinpanoharjoitukset auttavat aktiviteettien hahmottamisessa. Jo havainnointipakettia tehtäessä kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että kirjaa muistiinpanoja mahdollisimman laajasti ja tarkasti.

3.2 Orientaatiokysymykset havainnointiin

Tässä osiossa esitellään orientaatiokysymyksiä, joiden on tarkoitus auttaa havainnointien tekemisessä ja kirjaamisessa.

Kysymykset on jaoteltu kolmeen eri osioon: kontekstiin liittyviin asioihin, aktiviteetteihin ja kielikasvattajan pedagogiseen toimintaan liittyviin havaintoihin.

Konteksti-osion kysymykset keskittyvät ennen kaikkea havainnointien käytäntöön ja konkreettisiin puitteisiin sekä taustatietoihin. Koska havainnointitilanteet voivat esimerkiksi koulussa alkaa nopeastikin vaikkapa välitunnin jälkeen, voi olla viisasta kirjata taustatietoja (mm. mitä olet menossa havainnoimaan, mihin aikaan päivästä)

mahdollisuuksien mukaan jo etukäteen. Näin varsinaisessa havainnointitilanteessa voi keskittyä itse aktiviteetteihin ja opetukseen/tuokioon.

Kysymykset on ensisijaisesti tarkoitettu auttamaan havainnoiteihin orientoitumisessa ja niiden tekemisessä. Kaikkiin kysymyksiin ei tarvitse vastata, ja mahdollisuuksien mukaan voi olla järkevää jakaa vastuualueita oman pienryhmän kesken ja sopia, kuka keskittyy mihinkin aihealueeseen tarkemmin.

Aktiviteetit ja havainnointitilanne

Konteksti ja asetelma

Ennen aktiviteettien alkua havainnoitavia asioita opetuksen/toiminnan kontekstista:

- Mikä on opetuksellinen konteksti:
 - Varhaiskasvatus, alakoulu, yläkoulu, muu, mikä?
- Missä aktiviteetti tapahtuu? (tapahtumapaikka)
 - Luokkahuone, piha, aulatila, ruokala, huoneen nurkkaus...
- Millainen tapahtumapaikka on? Kuvaile paikkaa lyhyesti.
- Millaisia opetusmateriaalia on esillä (esim. seinillä) ja millä kielillä?
- Miten tila on järjestelty (esim. tuolien ryhmittely)
- Oppimäärä/konteksti
 - äidinkieli, A1-kieli, A2- kieli, B1- kieli, B2-kieli, L2 toinen kieli, oma äidinkieli, kielikylypy, CLIL, kielirikasteinen opetus, kielisuihutus...
- Mikä on kielikasvattajan tavoite tai tarkoitus tunnilla/aktiviteetissa/arjen tilanteessa? (Jos mahdollista saada selville havainnoinnin avulla)
 - Esim. kertooko kielikasvattaja toiminnastaan ja opetuksestaan välitunnilla tai ennen ohjaamaansa toimintaa?
- Mitä muuta taustatietoja sinulla on?

Huom! Älä kirjaa lasten nimiä tai muitakaan tunnistetietoja.³

Kirjattavaksi lyhyesti kenttähavainnointien alussa:

- Montako aikuista ja oppijaa aktiviteetissa on mukana?
- Mitä materiaalia, esineitä tai mediaa käytetään havainnoidussa aktiviteetissa?
- Miten tilaa käytetään aktiviteetin aikana? (liikutaanko ympäriinsä, istutaanko paikoillaan, missä tehdään mitäkin)
- Kuinka kauan aktiviteetti kestää? Jos havainnoit koko päivän, merkitse suuntaa-antavat kellonajat

Aktiviteetit

- Millainen aktiviteetti?
 - esim. liike, leikillinen, yksilöllinen, jne.
- Kuinka aktiviteettia valmistellaan?
 - ohjeet toimintaan ja roolien jako
- Kuinka aktiviteetti alkaa (esim. miten kielikasvattaja pohjustaa aihetta)
- Kuinka aktiviteetti loppuu?

Onko aktiviteetissa erilaisia vaiheita? Mitä vaiheita aktiviteetissa on? Miten eri vaiheet rakentuvat jatkumoksi?
- Miten kielikasvattaja varioi aktiviteettia tekemisen aikana?
 - Esim. haastavuuden vaihtelu, aktiviteetin aikana syntyneet ideat
- Tilanteen mukaan: osana koko opetustilannetta/tuokiota, yksittäisen aktiviteetin sisällä
- Kuinka aktiviteetti tukee ja motivoi kohdekielen/-kielten käyttöön?
- Kuinka kielikasvattaja siirtyy aktiviteetista toiseen? Millaisia siirtymät ovat?

³ Tietoja, jotka yksin riittävät tunnistamaan henkilön ovat mm. henkilön koko nimi, henkilötunnus, sähköpostiosoite ja biometriset tunnisteet kuten sormenjälki, kasvokuva, ääni, silmän iiris, kämmenen muoto ja käsin tehty allekirjoitus.

Katso myös: <https://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi.html>

Kielikasvattajan pedagoginen toiminta

- Havainnoi kielikasvattajan toimintaa tilanteessa
 - Esim. Miten kielikasvattaja ohjeistaa oppijoita, miten hän toimii aktiviteetin aikana ja miten hän ohjaa oppijoiden toimintaa, millaisin keinoin hän eriyttää aktiviteetin sisältöjä
- Mikä rooli kielikasvattajalla on opetustilanteessa?
 - esim. johtaja, ohjaaja, malli, opas
- Millä tavalla kielikasvattaja käyttää toiminnassaan kieltä/kieliä eri tilanteissa?
 - esim. puhuessaan koko ryhmälle tai yksittäisille oppilaille?
 - esim. ohjeistuksia antaessa, aktiviteettien aikana, aktiviteettien välillä, siirtymätilanteissa
 - esim. vaihtaako kielikasvattaja käyttämäänsä kieltä, ja jos vaihtaa niin milloin ja miten?
 - esim. painottaako joitakin sanoja, selittääkö sanojen merkitystä, tukeeko ymmärtämistä muuten?
- Mitä ja millaisia sanattomia (esim. eleet, ilmeet, kuvat) ja sanallisia apu- /tukikeinoja kielikasvattaja käyttää toiminnassaan (esim. toisto)?
- Kuinka kielikasvattaja käyttää ääntään toiminnassaan (esim. opetustilanne/arjen tilanne)?
 - esim. äänenpaino, äänen voimakkuus, tauot, intonaatio...

Lasten toiminnan havainnointi

Jos havainnoitavassa ryhmässä on huoltajien antama suostumus havainnoida lapsia, voi tässä ryhmässä havainnoida myös kielikasvattajan ja oppilaan välistä vuorovaikutusta. Hankkeen fokus on kuitenkin ensisijaisesti kielikasvattajan toiminnassa.

Saat lisätietoa kuvaus- ja havainnointiluvista joko kielikasvattajalta tai hankkeen työntekijältä viimeistään saapuessasi havainnoimaan. Jos olet menossa havainnoimaan yksin sellaiseen paikkaan, joka ei kuulu hankkeen piiriin, tulee sinun itse huolehtia siitä, että olet havainnointien alkuun mennessä saanut tiedon siitä, keitä oppilaita voi havainnoida huoltajien suostumuksella.

Jos oppilaiden huoltajat ovat antaneet suostumuksensa, voit kirjata havainnointimuistiinpanoja myös kielikasvattajan ja oppilaan välisestä vuorovaikutuksesta ja esimerkiksi siitä, miten he käyttävät kieltä toistensa kanssa. Ethän kuitenkaan tässä tapauksessa kirjaa esimerkiksi lasten oikeita nimiä tai muita suoria tunnistetietoja⁴.

Havainnointitilanteessa voi käydä niin, että huoltajien suostumuksesta huolimatta lapsi ilmaisee esimerkiksi sanoin tai elein, ettei halua tulla havainnoiduksi. Tässä tapauksessa lapsen toivetta tulee ehdottomasti kunnioittaa.

Jos oppilaista on mahdollista kirjata muistiinpanoja, voit havainnoida esimerkiksi seuraavia asioita:

- Mitä rooleja oppijoilla on aktiviteettien aikana?
 - esim. seuraaja, imitaattori, kielen tuottaja, kapinoitsija
- Miten oppijat käyttävät kieltä/kieliä eri tilanteissa (esim. tehtävää tehdessä, taukojen aikana, siirtymissä, mitä kieliä he käyttävät ja missä tilanteissa)?
- Miten paljon oppijat käyttävät kieltä/kieliä ja missä tilanteissa? (esim. tehtävää tehdessä, taukojen aikana)

Huomioithan kuitenkin, ettei muistiinpanoihin tule kirjata suoria tunnistetietoja (esim. koulun/päiväkodin/opetusryhmän nimeä ja oppilaiden/kielikasvattajan nimiä, paikkakunnan nimeä, etnistä taustaa, harvinaisia sekä helposti yksilöitäviä tunnistetietoja). Ethän kirjaa mitään sellaisia muistiinpanoja, joista yksittäinen lapsi on tunnistettavissa.

Tietoturvaan liittyvistä syistä johtuen havainnointimuistiinpanoja ei saa tallentaa pilvialustoille (esim. Google Drive, Onedrive, Dropbox, O365). Jos teet muistiinpanoja tietokoneella, tallenna ne mahdollisuuksien mukaan VPN-yhteyttä käyttäen omalle yliopiston U-asemallesi. Muistiinpanoja ja kenttähavainnointien tekemistä käytännössä tarkastellaan lähemmin seuraavassa luvussa.

⁴ Tietoja, jotka yksin riittävät tunnistamaan henkilön ovat mm. henkilön koko nimi, henkilötunnus, sähköpostiosoite ja biometriset tunnisteet kuten sormenjälki, kasvokuva, ääni, silmän iiris, kämmenen muoto ja käsin tehty allekirjoitus.
Katso myös: <https://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi.html>

Kaikkia havainnointeihin osallistuvia sitoo etukäteen allekirjoitettu salassapito- ja vaitiolovelvollisuus. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että olet velvollinen pitämään salassa kaiken havainnointiprosessin aikana ja sen jälkeen saamasi tiedon mm. koulusta/päiväkodista, lapsista, oppilaista sekä opettajista ja varhaiskasvattajista. Kannattaa myös huomioida, että havainnoinneista ei voi keskustella julkisella paikalla (esim. yliopiston ruokala, bussit, junat).

4. Kenttähavainnointien aikana

Kenttähavainnointien käytännön järjestelyihin vaikuttavat niin yksikön (päiväkoti/koulu) aikataulut kuin saadut tutkimusluvatkin. Tästä syystä havainnoinnit toteutetaan aina tapauskohtaisesti ja yksilöllisesti yhteistyössä yksikön kanssa opettajien, huoltajien ja yksikön antamien suostumuksiin pohjautuen. Koska IKI-hankkeen kenttä on laaja ja aineistonkeruumenetelmiä on useita, antavat projektityöntekijät aina etukäteen lisätietoa siitä, millaisista käytännön asioista kunkin yksikön kanssa on sovittu.

Jos olet menossa havainnoimaan siten, että hankkeen projektityöntekijä on myös paikalla, tapaat hänet viimeistään saapuessasi havainnoimaan kouluun tai päiväkotiin. Ole ajoissa paikalla, jotta ehdit vaihtaa muutaman sanan kielikasvattajan kanssa ennen kenttähavainnointien alkua.

Voi olla hyödyllistä kysyä kielikasvattajalta, missä hän toivoo havainnoijien olevan ja tulisiko heidän ottaa jotain erityistä huomioon. Jos projektityöntekijä on mukana havainnoimassa, hän yleensä esittelee teidät ja hankkeen lyhyesti lapsille sen mukaan, mitä kielikasvattajan kanssa on sovittu.

Havainnoijat ovat ensisijaisesti seuraamassa oppituntia ja arjen tilanteita "ulkopuolelta" eli siten, että he eivät osallistu tunneilla tehtäviin aktiviteetteihin. Jos lapset tekevät töitä esimerkiksi pienryhmissä tai liikkuvat tilassa paikasta toiseen, voit rauhallisesti käydä kiertelemässä ja seuraamassa heidän toimintaansa.

Tiloista ja materiaaleista voidaan ottaa kuvia saatujen lupien mukaisesti ja niiden rajoissa. Kuvat otetaan ensisijaisesti yliopiston tutkimuskäytössä olevilla laitteilla (esim.

Gopro-kamerat), joten omilla puhelimilla kuvaamista tulee välttää. Jos haluat ottaa itsellesi omaan käyttöön tulevan kuvan esimerkiksi materiaaleista, varmista kuvauslupa aina erikseen kielikasvattajalta. Älä ota kuvia, joissa näkyy oppilaita tai henkilökuntaa tai heidän nimiään tai muita tunnistetietoja.

Voit tehdä havainnointimuistiinpanoja haluamallasi tavalla, mutta huomioithan, ettet kirjaa merkintöjä lapsista, joilla ei ole tutkimuslupaa, tai sisällytä muistiinpanoihisi henkilötietoja ⁵(esim. nimiä, etnistä taustaa, mitään tietoa, mistä yksittäinen lapsi voi olla myöhemmin tunnistettavissa). **Muistiinpanoja ei saa tietoturvasyistä tallentaa pilvipalveluihin (esim. Google Drive, Dropbox, O365, iCloud, Onedrive),** mutta ne voi tallentaa VPN-yhteyttä käyttäen omalta koneelta suoraan yliopiston U-asemalle. Tämä kannattaa huomioida mm. yhteisiä muistiinpanoja tehdessä - vaikka pilvialustat ovat helppokäyttöisiä tiimityöskentelyssä, ne eivät valitettavasti täytä tietosuojan vaatimuksia. Jos teet muistiinpanoja mieluiten käsin, huolehdi tässäkin tapauksessa papereiden turvallisesta säilytyksestä siten, että niiden sisältö ja säilytyspaikka ovat tiedossa vain sinulla itselläsi.

Mikäli olet havainnoimassa koko päivän, on ryhmän kesken ja muistiinpanojen selkeyden takaamiseksi hyvä sopia koodit opettajille (esim. O1, O2, O3...), jolloin voitte havainnointimuistiinpanoja yhteen kootessanne ja kuvausta kirjoittaessanne varmistaa, että kyse on samasta henkilöstä/oppimistilanteesta.

5. Kenttähavainnointien jälkeen

Tässä luvussa on ohjeita havainnointien reflektointiin, havainnointimuistiinpanojen puhtaaksi kirjoittamiseen/kokoamiseen sekä kuvausten kirjoittamiseen ja palauttamiseen.

⁵ Tietoja, jotka yksin riittävät tunnistamaan henkilön ovat mm. henkilön koko nimi, henkilötunnus, sähköpostiosoite ja biometriset tunnisteet kuten sormenjälki, kasvokuva, ääni, silmän iiris, kämmenen muoto ja käsin tehty allekirjoitus.

Katso myös: <https://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi.html>

Mahdollisimman pian kenttähavainnointien jälkeen kannattaa kirjoittaa puhtaaksi havainnointimuistiinpanot ja käyttää hetki havainnoinnin refleктоimiseen. Halutessasi voit käyttää havainnoinnin refleктоimisessa apuna refleктоintikysymyksiä ([ks 5.4.](#)).

5.1. Havainnoinnin refleктоinti

Havainnoinnin refleктоinnissa voit halutessasi käyttää apuna alla olevia kysymyksiä. Havainnoiteja voi kuitenkin pohtia myös keskittyen niihin teemoihin ja aiheisiin, jotka tuntuvat oman oppimisen ja havaittujen asioiden työstämisen kannalta olennaisilta. Jos teet havainnointia osana jotain kurssia, noudata kurssilla annettuja ohjeita havainnoinnin refleктоinnista.

Tavoitteiden suhde toimintaan

- Mitä johtopäätöksiä/havaintoja/oletuksia osallistujien kielitaidosta voidaan tehdä havainnoinnin perusteella?
- Mikäli sinulla on tiedossa toiminnan tavoitteet, miten ne näkyvät toiminnassa?
- Miten kielikasvattaja tekee opetustilanteen tavoitteet näkyviksi oppijoille?
 - Kertomalla tavoitteista? Toiminnan kautta?

Pedagoginen toiminta

- Miten kielikasvattaja ottaa huomioon kielen käytössään lasten/oppilaiden kielitaidon?
- Miten kielikasvattaja tukee ja luo tilaa lasten/oppilaiden kielen/kielten käytölle?
- Miten kielikasvattaja auttaa, tukee ja seuraa oppilaita ja oppimista?
 - esim. kielikasvattajan selitykset, vastaukset kysymyksiin, korjaukset, kehu
- Kuinka kielikasvattaja tarkistaa ja seuraa oppilaiden kielen oppimista?

Pedagoginen tarkoitus

- Mitä muuta kuin kieltä osallistajat oppivat aktiviteetin aikana?
 - esim. ryhmätyötaidot, ihmissuhdetaidot, itsevarmuuden kehittäminen, kielitietoisuus

- Kuinka paljon ja millaisia valinnanmahdollisuuksia osallistujilla on:
 - kielen/kielten käyttöön (esim. saako osallistuja päättää milloin käyttää mitään kieltä)
 - liittyen toimintaan ja tunnin aktiviteetteihin (esim. onko oppilaalla mahdollisuus valita toimintatapaa tai aktiviteettia tai osallistumisen tapaa, olla luova tai hyödyntää pohdinta tai ongelmanratkaisutaitojaan)

Innovaatiot, niiden variointi ja soveltaminen

- Mitkä aktiviteetit/mikä toiminnassa ja kielten käytössä oli mielestäsi erityisen innovatiivisia? Miksi?
- Miten aktiviteettia/ innovaatioita voisi varioida ja soveltaa eri tilanteissa/erikäryhmille?

5.2. Havainnointimuistiinpanot ja niiden yhdistäminen tai puhtaaksikirjoittaminen

Pareittain ja/tai ryhmässä tehdyt havainnoinnit

Havainnointien jälkeen kaikkien havainnoijien muistiinpanot yhdistetään yhdeksi kuvaukseksi. Halutessa tässä voi käyttää apuna alla olevaa taulukkoa ([luku 5.3.](#)). Havainnoinnista valitaan yksi tai useampi aktiviteetti, jotka ovat ryhmän mielestä innovatiivisia ja niistä kirjoitetaan kuvaus alla olevien ohjeiden mukaisesti ([ks. luku 5.4.](#)).

Yksin tehdyt havainnoinnit

Havainnoinnit kirjoitetaan puhtaaksi mahdollisimman pian havainnoinnin jälkeen ja muistiinpanoja täydennetään/selkeytetään tarvittaessa. Alla olevaa taulukkoa voi käyttää apuna ([luku 5.3.](#)) sen tarkistamisessa, että havainnointikuvauksessa on tietoa olennaisista osa-alueista. Muistiinpanojen pohjalta kirjoitetaan kuvaus/kuvaukset aktiviteeteista alla olevien ohjeiden mukaisesti ([ks. luku 5.4.](#))

5.3. Havainnointitaulukko

Havainnointitaulukkoa voidaan halutessa käyttää apuna joko havainnointimuistiinpanojen tekemiseen havainnoinnin aikana tai ryhmän

muistiinpanojen yhdistämiseen havainnoinnin jälkeen. Suurempi PDF-versio taulukosta löytyy [liitteestä 2](#).

Havainnointipohja

Havainnoija ja päivämäärä:							
Kellonaika	AKTIVITEETTI		AKTIVITEETISSA KÄYTTY KIELI/KIELET		OPETTAJAN* JA OPPUOIDEN ROOLIT		MUITA HAVAINTOJA:
	toiminta ja rakenne	aktiviteetin tarkoitus ja tavoite	opettajan käyttämät kielet / kielen käyttötavat	lasten käyttämät kielet / kielen käyttötavat	opettajan/ opettajien	lasten	

*Opettajalla tarkoitamme tässä opettajia, ohjaajia, varhaiskasvattajia ja muita aikuisia, jotka toimivat ohjaavassa roolissa.

5.6 Havainnointiaineiston säilyttäminen ja hävittäminen

Säilyttäkää havainnointiaineisto tietoturvallisesti kurssinne opettajan tai esim. graduohjaajasi antaman ohjeistuksen mukaisesti.

Kun aineistoa ei enää tarvita, huolehdi siitä, että hävität sinulla olevan havainnointiaineiston tietoturvallisella tavalla. Huomioithan myös, että sinulla ei ole lupaa jakaa aineistoa eteenpäin missään vaiheessa. Huomioithan, että kaikki havainnointien aikana saamasi tieto on edelleen salassapitovelvollisuuden alaista tietoa.

Liite 1: Muistilista

Muistilista havainnoimaan lähtijöille

Tee näin	Älä tee näin
Kirjaa huomioita kielikasvattajan toiminnasta, aktiviteetista ja vuorovaikutuksen erityispiirteistä. Kuvaile vuorovaikutusta niin, ettei siitä ole mahdollista tunnistaa yksittäisiä oppilaita. Käytä koodeja (esim 01, 02 jne. havainnoitavien nimeämiseen)	Älä kirjaa oppilaiden nimiä tai muita tunnistetietoja.
Tee muistiinpanosi joko käsin paperille tai esim. kannettavalla tietokoneella Wordiin tai LibreOfficeen, ja tallenna tiedosto VPN-yhteyden kautta U-asemallesi. Mieti jo etukäteen, miten teet kirjaukset ja mihin haluat kiinnittää huomiosi. Voit jo etukäteen valmistella itsellesi havainnoiteja varten oman pohjan tai käyttää halutessasi havainnointipaketin taulukkoa.	Älä tee muistiinpanoja Google Driveen tai muulla nettiin yhteydessä olevalla alustalla.
Varmista, että tallennat muistiinpanosi VPN- yhteyttä käyttäen omalle U-asemallesi. Jos teet paperiset muistiinpanot, pidä niistä hyvää huolta.	Älä tallenna muistiinpanojasi missään vaiheessa mihinkään pilvipalveluun. (Google Drive, OneDrive, iCloud, Dropbox...)
Jos videot: varmista että akut ovat ladattuina ja että osaat käyttää kameraa. Suuntaa kamera niin, että se kohdistuu kielikasvattajaan. Selvitä, kenellä lapsista on huoltajan suostumus havainnointien ohella nimenomaan videointiin. Jos videolla näkyy välillä lapsia, joilla ei ole kuvauslupaa, huolehdi siitä, että heidät poistetaan videolta, kun videoita editoidaan. Huolehdi siitä, että videot tallennetaan annettujen ohjeiden mukaisesti ja poistetaan sen jälkeen muistikortilta.	Älä kuvaa tarkoituksellisesti niitä lapsia, joilla ei ole kuvauslupaa. Älä tallenna videoita omalle koneellesi tai pilvipalveluihin missään vaiheessa.
Kuvaa vain hankkeen käyttöön tutkimuslupien mukaisesti käyttäen aineistonkeruuseen tarkoitettua kameraa.	Älä ota valokuvia henkilökohtaiseen käyttöön ilman kielikasvattajan lupaa.
Ota aina epäselvissä tilanteissa tai kysymyksien herätessä yhteyttä kurssisi kielikasvattajaan / havainnoiteja ohjaavaan tahoon!	

Liite 2: Havainnointitaulukko

Löydät Word- tiedoston Microsoft Teamsistä.havainnointi

Havainnointipohja									
Havainnoija ja päivämäärä:									
Kellonaika	AKTIIVITEETTI			AKTIIVITEETISSA KÄYTETTY KIEU/KIELET		OPETTAJAN* JA OPPIJOIDEN ROOLIT		MUITA HAVAINNTOJA:	
	toiminta ja rakenne	aktiiviteetin tarkoitus ja tavoite	opettajan käyttämät kielet / kielen käyttötavat	lasten käyttämät kielet / kielen käyttötavat	opettajan/ opettajien	lasten			

*Opettajalla tarkoitamme tässä opettajia, ohjaajia, varhaiskasvatteja ja muita aikuisia, jotka toimivat ohjaavassa roolissa.